

In hoeverre voldoet *Taal actief* 5 aan de nieuwe (concept) kerndoelen Nederlands?

In september 2023 leverde het SLO in opdracht van het ministerie van OCW de conceptkerndoelen op. De kerndoelen voor taal in het primair onderwijs geven helderheid over wat kinderen moeten kennen, kunnen en ervaren aan het einde van het primair onderwijs. De conceptkerndoelen worden de komende tijd gevalideerd en beproefd op bruikbaarheid op scholen. Daarna worden ze waar nodig bijgesteld. Malmberg is erg blij met de vernieuwing van de kerndoelen. Omdat we graag willen laten zien dat de nieuwe *Taal actief* nu al uitstekend aansluit, maar er mogelijk nog wijzigingen komen in de formulering van de kerndoelen, hebben we *Taal actief* nu eerst geanalyseerd op basis van de karakteristiek. Daarin verwachten we geen wijzigingen. Op het moment dat de kerndoelen definitief zijn, zullen we ook een uitgebreidere analyse publiceren, waarbij we per kerndoel aangeven hoe dit terugkomt in de methode.

- ✓ = Dit is geen beheersingsdoel, maar een aanboddoel.
De methode draagt hieraan bij.
- ✓ = Voldoet
- = Draagt bij

domein	subdomein	kerndoel	Taal actief - taal	Taal actief - tekstbegrip	Taal actief - spelling
overstijgend					
		1 Taal en leesomgeving	✓	✓	
		2 Taal in de leergebieden	✓	✓	
A communicatie					
	A1 Taalvaardigheid	3 Begrijpend luisteren, lezen en kijken	✓	✓	
		4 Doelgericht spreken en schrijven	✓	•	•
		5 Creatief schrijven	✓	•	•
		6 Schrijven om te leren	✓	•	
		7 Bronnen onderzoeken	✓	•	
		8 Bronnen verwerken	✓	•	
		9 Reflecteren op taalactiviteiten	✓	•	
	A2 Interactie	10 Doelgericht gesprekken voeren	✓	•	
		11 Gesprekken voeren om te leren	✓	•	
B taal					
	B1 Taal als systeem	12 Vorm en betekenis beschouwen	✓	•	✓
		13 Schriftelijke taalverzorging	✓	•	✓
	B2 Taal en individu & maatschappij	14 Talige identiteit	✓	•	
		15 Taalvariatie	✓	•	
		16 Taalverandering	✓	•	
C1 literatuur					
	C1 Literatuur als systeem	17 Inzichten in verhalende teksten	•	✓	
		18 Verkennen van literaire genres	•	✓	
	C2 Literatuur en individu & maatschappij	19 Leesvoorkeur	•	•	
		20 Functies van literatuur	•	•	

Kenmerken van het leergebied Nederlands (zoals beschreven in de karakteristiek van de (concept)kerndoelen Nederlands primair onderwijs)

	In <i>Taal actief</i> - taal en spelling	In <i>Taal actief</i> - tekstbegrip
Taal = communiceren met elkaar, gevoelens uiten, instrument voor denken en leren.	• Communicatie staat centraal in de nieuwe <i>Taal actief</i> met acht jaarlijks terugkerende communicatiethema's*. • De leerlijn groei in het Taalgroeiboek en de reflectie aan het eind van elke les stimuleert het leerproces en ontwikkelt het eigen denken over taal. • Leerlijn samenwerkend leren in week 4 stimuleert kinderen samen te denken en te leren.	• Elke les praten de kinderen aan de hand van vier opdrachten over een tekst over wat zij erbij denken en voelen of wat ze ervan leren. Dit gebeurt in tweetallen of in de groep onder begeleiding van de leerkracht.
Taalbeheersing van het Standaardnederlands draagt bij aan kansgelijkheid in het dagelijks leven en in het onderwijs.	• Alle kinderen worden ondersteund in het behalen van het lesdoel. • Alle kinderen oefenen eerder aangeboden lesdoelen. • Elk kind volgt zijn eigen groei in het Taalgroeiboek. • De kinderen leren van elkaar (o.a. samenwerkend leren in week 4, taalproducten delen in les 20). • Alle kinderen leren goed spellen door de aanpak waarin alle categorieën vaak worden herhaald en de auditieve benadering.	• De tekstselectie van authentieke en rijke teksten omvat verschillende tekstsoorten, tekstgenres en is afkomstig van diverse auteurs; alle kinderen werken hiermee.
Kinderen uitdagen en stimuleren. • zo ontwikkelen zij zich tot taalcompetente burgers • zo nemen zij deel aan een geletterde maatschappij waarin mensen met diverse talen/ achtergronden samenleven	• De schrijf- en spreek/luistertaken sluiten aan bij de leefwereld van de kinderen binnen en buiten school. • Illustraties, woordenschatteksten, peerfilmpjes en -teksten en taalgastselectie laten een grote variëteit zien aan mensen met diverse talen en achtergronden. • Elk leerjaar zijn er meertaligheidslessen in thema 4 en 7. • Het meertaligheidsdocument biedt de leerkracht uitleg en tips om thuistalen met de Nederlandse taal te verbinden. • Voor pluskinderen is er apart materiaal, voor woordenschat zijn er extra oefenbladen voor kinderen met een zwakke woordenschat.	• Alle kinderen doen mee met dezelfde les, alle kinderen profiteren van elkaars inzichten bij een tekst. • De kinderen worden continu uitgedaagd hun gedachten te verwoorden, hun mening te onderbouwen.
Kennis, vaardigheden en houdingen op het gebied van communicatie, taal en literatuur ontwikkelen.	• De jaarlijks terugkerende communicatiethema's laten kinderen verder groeien in elk communicatiedoel en maken de kinderen bewust van de manier waarop zij deze doelen in kunnen zetten in hun eigen leven. • De stapsgewijze opbouw van de lessen taal verkennen helpt de kinderen bij het opbouwen van talige kennis en vaardigheden. • Elke les reflecteren de kinderen op het lesdoel, in week 4 leren de kinderen samen (samenwerkend leren). • De taalgasten zijn geselecteerd op iets waarin zij heel goed zijn en waarmee ze de kinderen bij kunnen helpen, in thema 8 zijn dit (literaire) kinderboekenschrijvers.	• Naast informatieve teksten zijn uiteenlopende literaire teksten gekozen waarover de kinderen met elkaar in gesprek gaan.
Inzicht en vertrouwen in zichzelf als taalleerder krijgen.	• Het Taalgroeiboek is het boek van het kind, er is geen goed of fout, het kind volgt zijn eigen groei in taal. • De kinderen kijken elke week vooruit (vooruitkijklessen) en aan het eind van het thema terug (terugkijkles) en monitoren zo hun eigen leerproces. • De kinderen ontdekken het nut van taal(regels) en dat helpt hen bij hun groei. • De vele herhaling bij spelling-grammatica zorgt ervoor dat kinderen de tijd krijgen om iets aan te leren en uiteindelijk te kunnen. Na elke twee blokken kijken de kinderen terug op datgene wat ze hebben geleerd.	• Elke les sluit af met reflectievragen waarbij enerzijds de verbinding wordt gelegd met <i>Taal actief</i> – taal en anderzijds met hun eigen lees- en taalwereld.

* De acht communicatiethema's van *Taal actief* – taal: elkaar leren kennen, jezelf uiten, je eigen mening vormen, overtuigen, samen beslissen, informeren, uitleggen en verhalen bedenken.

	In <i>Taal actief</i> - taal	In <i>Taal actief</i> - teksbegrip
Doelgericht lezen schrijven, kijken, luisteren, spreken en gesprekken voeren in authentieke en betekenisvolle situaties.	• Helder omschreven schrijf- en spreek/luistertaken helpen de kinderen in stapjes naar een talig eindproduct. • Elke taak sluit aan bij de leefwereld van het kind binnen en buiten school. • Kindfilmpjes en taalgastfilmpjes helpen de kinderen bij hun eigen schrijftaak en spreek/luistertaak. • Transferpagina's in het Taalgroeiboek helpen de kinderen wat zij leerden bij woordenschat en taal verkennen actief te gebruiken in hun taal.	• De kinderen lezen samen met de leerkracht niet alleen teksten, maar zij bekijken en beluisteren ook filmpjes en luisterfragmenten. • Alle teksten en fragmenten sluiten aan bij de communicatiedoelen van <i>Taal actief</i> - taal.
Onderbouwd oordelen over taal- en literatuurkwesties.	• In de lessen taal verkennen onderzoeken de kinderen verschillende taalkwesties, activerende taalonderzoekjes zijn hierbij de start van de les. • Het taalonderzoekboek voor de pluskinderen daagt kinderen uit verder na te denken over taalkwesties. Vanaf groep 5 zijn per leerjaar twee taalonderzoeken voor alle kinderen beschikbaar.	• Alle opdrachten nodigen de kinderen uit om na te denken en zich uit te spreken over teksten, filmpjes en luisterfragmenten, de kinderen luisteren ook naar inzichten van andere kinderen. • Bij literaire teksten kijken de kinderen naar aspecten van verhaalanalyse en onderbouwen zij hun oordeel over de tekst.
Reflecteren op eigen en andermans taalgebruik en talig repertoire.	• Het taalonderzoekje tijdens de lessen taal verkennen stimuleert de kinderen na te denken over taal. • De meertaligheidslessen gaan (ook) over andermans talen. • Er zijn ook lessen over formeel, informeel, beleefd, onbeleefd, nuances in taal en jargon • De kinderen krijgen tips van taalgasten en peers en geven elkaar tips en tops tijdens de schrijf- en spreek/luistertaken.	• Tijdens elke les zijn de kinderen met elkaar in gesprek over wat zij hebben gelezen, gehoord of gezien, de leerkracht helpt de kinderen daarbij, o.a. door te modelen.
Eigen ideeën, ervaringen en gevoelens uitdrukken in taal, eigen stijl en voorkeuren herkennen.	• Het Taalgroeiboek is hierbij de gids voor de kinderen. • Binnen de schrijf- en spreek/luistertaken kunnen de kinderen eigen keuzes maken, de transferpagina van het Taalgroeiboek helpt de kinderen actief nieuwe woordenschat- en taalverkennen kennis toe te passen op hun eigen taalproduct. Ook kunnen de kinderen aan het eind van elk thema in het taalgroeiboek terugkijken: waar heb ik aan gewerkt en hoe ging dat? • De taalgroegesprekken helpen de kinderen hun taalgroei in woorden te vatten.	
Betekenis geven en waarde toekennen voor zichzelf en anderen aan teksten uit heden en verleden → zo in aanraking met cultuur en literatuur → zo blik op de wereld verbreden.	• In de woordenschatteksten is veel aandacht voor de leefwereld van het kind, het communicatiethema wordt steeds vanuit verschillende invalshoeken aangeboden. • In thema 8 'Ik verzin' (verhalen bedenken) leren de kinderen stapsgewijs van gr 4 t/m gr 8 verhalen schrijven. Kinderenboekenauteurs helpen de kinderen daarbij in de rol van taalgast.	

Samenhang binnen het leergebied

	In <i>Taal actief</i> - taal	In <i>Taal actief</i> - teksbegrip
Vanuit eigen taalvaardigheid interactieve, productieve en receptieve vaardigheden uitbreiden.	- Het Taalgroeiboek is het boek van het kind, daarmee groeit elk kind stap voor stap in zijn of haar taalvaardigheid. - De verschillende schrijf- en spreek/luistertaken kan elk kind op zijn of haar niveau uitwerken. (Met het slimme kladblaadje in het Taalgroeiboek en de beoordelingsformulieren voor de leerkracht wordt dit goed ondersteund.) - De leerkracht, maar ook de kinderen zelf, kunnen bij de meetbare doelen woordenschat en taal verkennen eenvoudig differentiëren (1/2/3-ster, Meer taal, apart plusmateriaal, printbladen voor kinderen met zwakke woordenschat) en zo aansluiten bij de individuele taalvaardigheid van elk kind.	- De zeer gevarieerde tekstselectie met de bijbehorende opdrachten laat kinderen zien hoe andere schrijvers/sprekers hun taalvaardigheid inzetten voor een bepaald communicatiedoel. - Deze voorbeelden kunnen de kinderen inspireren en meenemen bij schrijf- en spreek/luistertaken bij taal. - Ook reflecteren de kinderen elke les op de verbinding met taal, leesmotivatie en leesbeleving. - Alle communicatiedoelen komen elk leerjaar ook bij Tekstbegrip terug, wat de mogelijkheid biedt steeds complexere teksten en fragmenten aan de kinderen aan te bieden. - Extra vragen over taal helpen de kinderen om op talig niveau te zien dat schrijvers/sprekers van dezelfde dingen gebruikmaken als de kinderen net hebben geleerd bij taal.
Doelgericht communiceren, expressief en creatief uiten in doorlopende leerlijn van po naar vo. Daarbij kennis over taal en taalgebruik benutten en diversiteit aan culturele uitingen leren kennen.	- Binnen de communicatiethema's worden alle meetbare doelen (ws en tv) en niet-meetbare (schrijven, spreken/luisteren, samenwerkend leren, groei) vanaf groep 4 in doorlopende leerlijnen t/m groep 8 aangeboden. - Onder het motto van 'steeds een stapje erbij' worden leerdoelen continu herhaald en uitgebreid met nieuwe leerstof, nieuwe contexten en nieuwe uitingen. Het is een geleidelijk proces waarmee de kinderen elke dag bezig zijn. - Door continu te reflecteren op groei krijgt het kind steeds beter door waar het goed in is, wat het leuk vindt en waarin het nog kan groeien. - Door de brede taalbasis en het hoge streefniveau sluit <i>Taal actief</i> uitstekend aan bij het vo.	
In po nadruk op verwerving daarna (vooral in vo) verfijning en verdieping.		
Complexiteit teksten, communicatiedoelen en contexten neemt toe. Zich kritisch hiertoe verhouden ook. Evenals beter zicht krijgen op eigen voorkeuren.		
Taal- en cultuurcompetent worden is een geleidelijk, complex proces, waarbij talige kennis, vaardigheden en houdingen rondom communicatie, taal en literatuur elkaar beïnvloeden en versterken.		
Lees-, luister-, kijk-, schrijf-, spreek- en gespreksvaardigheden komen overeen en ontwikkelen zich in samenhang. Leerlingen zien en benutten die verbanden.	Wat de kinderen leren, ontdekken en produceren bij taal zien zij terug in de tekstselectie en bijbehorende opdrachten bij <i>Taal actief</i> - tekstbegrip en andersom.	
De kinderen verwerven kennis en begrippen om over taalgebruik, taalverschijnselen, het taalsysteem en literatuur te communiceren en erop te reflecteren.	- Taalgebruik, taalverschijnselen en taalsysteem zijn onderdeel van de leerlijnen woordenschat en taal verkennen en krijgen via de transferpagina in het Taalgroeiboek automatisch een plek bij schrijven, kijken, luisteren, spreken en gesprekken voeren. - Reflecteren op nieuwe leerdoelen (na elke les) en op de eigen groei in taal (in het Taalgroeiboek) hebben een vaste plek in alle taallessen van <i>Taal actief</i>. - In thema 8 'Ik verzin' (verhalen bedenken) zijn de kinderen bezig met literatuur en ontdekken zij hoe zij zelf een verhaal kunnen schrijven. De tekstselectie bij <i>Taal actief</i> - tekstbegrip helpt de kinderen hier extra bij.	

lees verder ►

Samenhang tussen leergebieden

	In <i>Taal actief</i> - taal	In <i>Taal actief</i> - teksbegrip
Kinderen werken in verschillende taalleergebieden aan hun taalcompetentie. Kennis, vaardigheden en houdingen opgedaan in het ene leergebied of in hun thuistaal nemen zij mee in het andere taalleergebied.	Bij <i>Taal actief</i> gebeurt dit nu al tussen <i>Taal actief</i> - taal en <i>Taal actief</i> - tekstbegrip, in de meertaligheidslessen van thema 4 en 7 en in het document Meertaligheid.	
De kinderen ontwikkelen een open houding tegenover talige en culturele diversiteit doordat in meer taalgebieden aandacht wordt besteed aan verschillende talen, taalvariëteiten en (sub)culturen.	- <i>Taal actief</i> biedt een brede taalbasis die eenvoudig te koppelen is aan andere leergebieden. - Elementen van digitale geletterdheid maken deels al onderdeel uit van de leerlijnen van <i>Taal actief</i> - taal.	
Het leggen van verbanden tussen het leergebied Nederlands en andere leergebieden (moderne vreemde talen, digitale geletterdheid, rekenen en wiskunde, mens en maatschappij, burgerschap, Fries en gebarentaal) is een voorwaarde voor duurzame kennis- en taalontwikkeling.		